

Ekspertarvamus
Läänemaa looduse üksikobjektide
kaitse alla võtmise ettepanekule

Neugrund pretšad Rannakülas

Koostas: Udo Timm

Tallinn 2010

Keskkonnaameti Hiiu-Lääne-Saare regioon pöördus 2010. aastal palvega, anda eksperthinnang Läänemaa looduse üksikobjektide kaitse alla võtmise ettepaneku põhjendatusele ning teha ettepanekud objektidele kaitsetsooni ulatuse määramiseks.

Läänemaa looduse üksikobjektide määruste eelnõude menetluse käigus tegi:

1) Noarootsi vallavalitsus 08.07.2010. a kirjas 7-15/528 Keskkonnaametile ettepaneku võtta kaitse alla looduse üksikobjektidena Noarootsi vallas Höbringi/Höbring külas asuvad Sendri kaksikud ning jätta Vanaküla/Gambyn külas asuv Ramsikivi kaitse alla.

2) Nõva vallavalitsus 07.07.2010. a kirjas nr 7-4.1/282-1 ning MTÜ Peraküla kompass 30.06.2010 kirjas teevad ettepaneku võtta kaitse alla looduse üksikobjektidena Nõva vallas suurim näha olev neugrundbretšade kogum Rannaküla madalas, Liivanina rabakivid, rahnud Nõva asula ja mere vahel.

3) MTÜ Peraküla kompass teeb ettepaneku võtta kaitse alla nn Kahe kase bretša Noarootsi vallas Dirhami/Derhamn külas.

Lähteülesande kohaselt käsitleti 14 looduse üksikobjekti. Neist 12 rändrahn ja 2 kivikülvi. Ettepanekutes esitatud loodusobjektide puhul täpsustati nende asukohti, anti hinnang nende seisundile ja loodusväärtusele. Kõrget loodusväärtust omavate objektide puhul hinnati nende kaitstust praegu, võimalikke ohte ning alternatiivseid kaitsemeetmeid. Riikliku kaitse alla võetavate objektide puhul tehti ettepanek nende kaitsevööndi ulatuse kohta. Piiranguvööndi ulatuse määramisel lähtuti objektide parameetritest ning paiknemisest looduses.

Rahnude puhul mõõdetakse piiranguvööndi ulatust rahnu väliskontuurist. Suuremate rahnude puhul on seega kaitsevööndi genereerimisel vööndi raadiusele lisatud lähtuvalt rahnu mõõtmetest kontuuri kaugus rahnu keskmest.

Samuti hinnati nende objektide kaitse alla võtmisega kaasnevaid kulutusi.

Kaitse alla võetavate objektide nimetamisel pöörati tähelepanu objekti ühesele määratlemisele. Nimetäiendina on kasutatud nii külade, talude kui ka paikkonnas tarvitata vaid kohanimed.

Ettepanekutes käsitletud loodusobjektid

Noarootsi vallavalitsuse ettepanek

Sendri kaksikud

Objekti nimi: Sendri (ka Senderi) kaksikud

Asukoht: Lääne maakond, Noarootsi vald, Höbringi / Höbring külas

Maaomand: Rahnud asuvad Riguldi metskond 1 (52001:001:0967) maaüksusel, riigimaal

Kirjeldus

Kaks lähestikku paiknevat, üksteisest põhja-lõuna suunas asuvat rahnu. Need on ümarakontuurilised, mandrijää poolt toodud ilmselt eraldi. Rahnud on massiivsed, väheste kinnislõhedega, mõnes kohas murenemisest kooruv; peal laiguti sammalt, samblikekate on pidev. Koostis: rabakivigraniit - viiburgiit, rohkete 1-3 cm läbimõõduga äärisovoiididega.

Mõõtmed (pikkus, laius, kõrgus, ümbermõõt m):

Lõunapoolne: 8,2 x 6,4 x 2,7 (pluss 1,0), ümb. 22,8;

Põhjapoolne: 6,9 x 4,6 x 3,4; ümb. 18,5. (Ürglooduse raamat)

Hinnang:

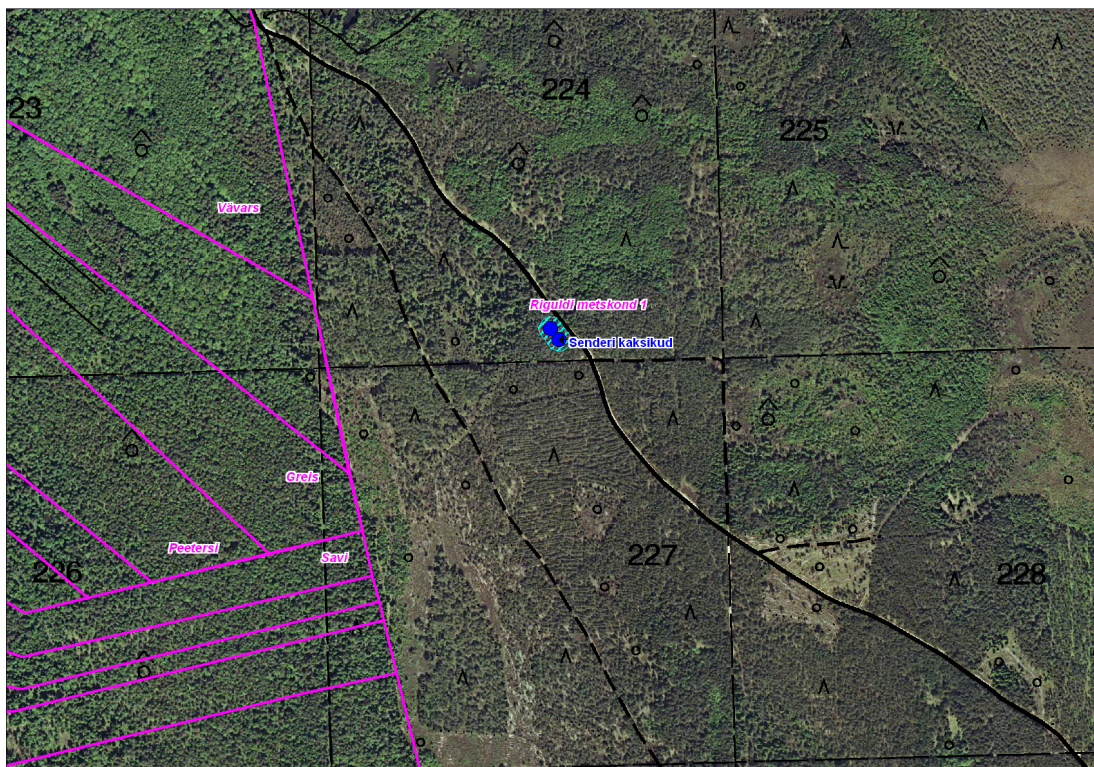
Rahnud on tähelepanuväärivate mõõtmetega, hästi ligipääsetavad ja vaadeldavad igast küljest. Väärib riikliku kaitse alla võtmist.

Ettepanek:

Võtta Sendri kaksikud kaitse alla ja määrata kahele kivile ühtse piiranguvööndi ulatuseks 25 meetrit. Samas tee poolses osas lõpeb ulatub piiranguvöönd kuni tee edela servani.

Objekti nimena on kasutatud ka Senderi kaksikud kuid kaitstava objekti nimena tuleks eelistada Sendri kaksikud, sest samas piirkonnas on teiste loodusobjektide nimedes kasutatud samuti Senderi asemel Sendri nimekuju (Sendrisoo, Sendri järv).

Kaart

Vaade lõuna suunast

Vaade põhja suunast

Ramsikivi

Keskkonnaregistri andmed:

Objekti nimi: Ramsikivi

Registri kood: KLO4000239

Asukoht: Lääne maakond, Noarootsi vald, Vanaküla/Gambyn küla

Kaitse all oleva kivi täpset asukohta on asukoha kirjelduse järgi raske üheselt tuvastada. Asukoha kirjeldus sobib niihästi Klaanemaa laanekivile kui ka Kivinõmme (Ramsimäe) kiviikulvi mõnele suuremale rahnule. Ei ühe ega teisega ei lange kokku aga Ramsikivile omistatud mõõtmed. Üheks võimalikuks põhjuseks on, et Ramsikivi mõõtmete esitamisel on tehtud viga. Kui rahnu pikkuseks on esitatud 5,0 ja laiuks 3,2 meetrit, siis on üsna ebatõenäoline, et sellise rahnu ümbermõõt saaks olla vaid 10,9 meetrit. Kui lugeda õigeks rahnu kõrgust ja ümbermõõtu, siis selliste mõõtudega rahne leiame Kivinõmme kiviikulvis vähemalt 3-4.

Arvestades seda, et Noarootsi vallavalitsus on osutanud Ramsikivi asukohaks Kivinõmme rahnude grupi asukohta ja võimalik et Kivinõmme on kutsutud ka Ramsimäeks, võib oletada, et mõnd suuremat rahnu Kivinõmme rahnudegrupist on õigusaktis nimetatud Ramsikiviks.

Hinnang:

Kivinõmme kiviikulv on omalaadne ja kõrge loodusväärtusega geoloogiline objekt. Lisaks on rahnudel kujunenud huvitav taimekooslus rikkaliku kiviimaraga. Kiviikulv on teele suhteliselt lähedal (ca 100 meetrit) ja seda on võimalik mõne suunaviida abil kergesti leitavaks objektiks muuta.

Maaomand: Kivinõmme kiviikulv asub Riguldi metskond 1 (52001:001:0967) maaüksusel, riigimaal.

Kirjeldus

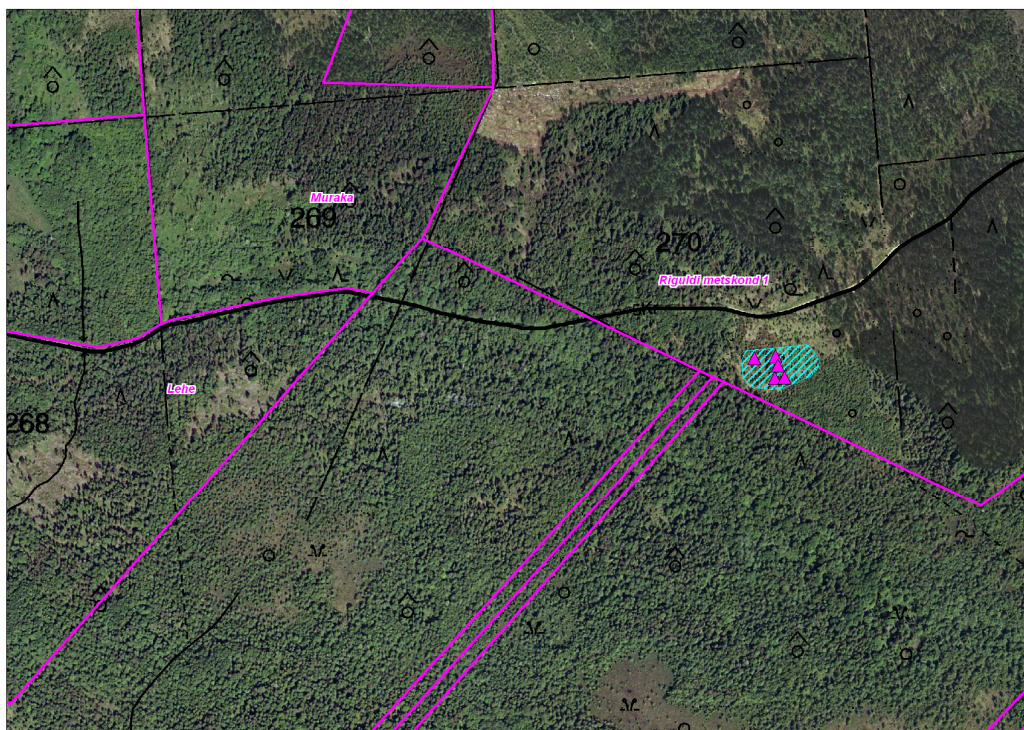
Omapärane rahnude kogum väikesel seljandikul, mis on paralleelne teega. Suuremate rahnude kogum paikneb ligikaudu 0,5 ha alal. Siin esineb 3-4 suuremat rahnu ja rohkesti kuni 5-6 m ümbermõõduga rahnusid tihedalt üksteise kõrval. Väiksematel rahnudel istub "lukuna" üks suurem kuubitaoline rabakivirahn ümbermõõduga umb. 9 m. Selle alla kivide vahele on kaevatud auk sügavusega 0,8 m. Ilmselt otsiti oletatavat varandust, kaeve on üsna värske.

Ilmselt käib selle rahnude kogumi kohta järgmine muistend: "... Metskülas kutsutakse üht suurt metsa Kivinõmmeks. Seal metsas ühe kõrgema koha peal hulk suuri kiva ... ja nende peal suur kivi põrakas. Rahvas räägib, et sõjaajal Maarahva varandus sinna ära peidetud. ... Kivide ümbrus kõmavat kui keldrilagi. Seal kivide ümber laanes olla veel põllupeenraid ja ahervarsi tunda, kust arvata, et seal vanal ajal on elatud" (J.Jung "Muinasteadus eestlaste maalt III. Tln., 1910, lk. 230). Võimalik, et kohta tuntakse ka Ramsimäe nime all, kus rahvajutu järgi kunagi küpsetatud usse. Kahjuks ei õnnestunud selgitada, kas rahnude kogum on Ramsimäel. (Ürglooduse raamat)

Ettepanek:

Kivinõmme kiviikulv võtta riikliku kaitse alla pindalalise kaitstava looduse üksikobjektina, pindalaga 0,5 ha.

Kaart

Kivinõmme kivikülv

Rahnudel kasvab ohtralt kiviimarat

Nõva vallavalitsuse ja MTÜ Peraküla kompass ettepanek

Rannaküla neugrundbretšade kogum

Objekti nimi: Neugrundbretšade kogum Rannaküla madalal

Asukoht: Lääne maakond, Nõva vald, Rannaküla rannikumeres

Maaomand: Rahnud asuvad meres ja riigi omandisse kuuluval katastrisse kandmata rannaribal.

Kirjeldus

Suurim näha olev neugrundbretšade kogum, mis asub kuni 1 meetri sügavuse veega paelaval. Siin on üle 10 hiid- ja suur- neugrundbretšat, mis asuvad kahel pool sadama kaid. Neugrundbretšad esinevad vaid Eestis ning seetõttu omavad need ka laiemat geoloogilist väärtust.

Hinnang:

Neugrundbretšade kogumid Rannakülas on unikaalsed, hästi ligipääsetavad ja vaadeldavad. Geoloogilise vaatamisväärsusena suure potentsiaaliga turismiobjekt. Sadama laiendamisel võivad osa rahne jääda võimalikele arendustele ette ning sattuda seeläbi hävimisohtu. Väärrib riikliku kaitse alla võtmist.

Ettepanek:

Kuna kaitsetväärivad rahnude kogumid asuvad kahel pool Nõva sadama kaid ning suurel alal (kokku 24,3 ha), siis ei ole Looduskaitseaduse kohaselt enam tegemist kaitstava looduse üksikobjektiga. Nii suure ala kaitse alla võtmiseks tuleb moodustada maastikukaitseala. Maastikukaitsealal piisab rahnude kaitseks piiranguvööndi kaitsekorrast.

Ilmselt ei ole otstarbekas luua iseseisvat maastikukaitseala vaid liita bretšade alad Nõva maastikukaitseala koosseisu. Sadamast lääne poole jääv ala liituks praeguse maastikukaitseala piiri laiendusena. Ida poole jääv kogumik aga tuleks liita kaitseala lahustükina. Liidetava osa võib tsoneerida ka omaette piiranguvööndiks, mis kannaks Rannaküla või Toomanina nime ja mille peamiseks kaitse-eesmärgiks oleks geoloogiliselt väärtusliku neugrundbretšade kogumi kaitse.

Kaart

Nõva maastikukaitseala laiendus Rannakiülas

Neugrundbretšad „Merilõvid“

Tüüpiline neugrundbretša struktuur

Liivanina kivid

Objekti nimi: Liivanina rabakivid

Asukoht: Lääne maakond, Nõva vald, Perakülas

Maaomand: Rahnud asuvad rannikumeres. Madalvee seisuga on rannale lähemal olevad rahnud katastrisse kandmata riigimaal.

Kirjeldus

Liivanina neemel rannikumeres paiknevas rahnude kogumis on üksteisest põhja-lõuna suunas kolm üle 2 m kõrgust rabakivi rahnu.

MTÜ Peraküla Kompassi andmetel on kahe suurema kivi mõõdud:

Põhjapoolseim rahn: kõrgus 4,4 m , ümbermõõt 26,3 m;

Suuruselt teine rahn: 3,8 m ja 23,5 m.

Hinnang:

Rahnud on tähelepanuväärivate mõõtmetega, hästi vaadeldavad. Kuigi ettepanek tehti vaid kahe suurema rahnu kaitse alla võtmiseks, väärib riiklikku kaitset kogu Liivaninal asuv rahnude kogumik.

Ettepanek:

Võtta Liivanina rahnude kogum kaitse alla pindalalise üksikobjektina pindalaga 0,6 ha.

Objekti nimena võiks kasutada Liivanina kivid.

Kaart

Liivanina kivid (vaade ida suunast)

Liivanina kivid (vaade lõuna suunast)

Rahnud Nõva asula ja mere vahel.

Ettepanek käsitleb 7 rändrahnu.

Objekti nimi: Nõva rahn kvartalil VP123.

Asukoht: Lääne maakond, Nõva vald, Rannakülas

Maaomand: Rahn asub Nõva metskond 4 (53101:001:0595) maaüksusel, riigimaal

Kirjeldus:

Kivi asub riigimetsas kvartal VP123 eraldisel 10, pinnastee lähedal. Kivi mõõtmed MTÜ Peraküla Kompass andmetel on: kõrgus 1,3 ja ümbermõõt 9,5 meetrit. Rahnule on värviga tehtud tähis. Lähedal on veel mõned rändrahnud.

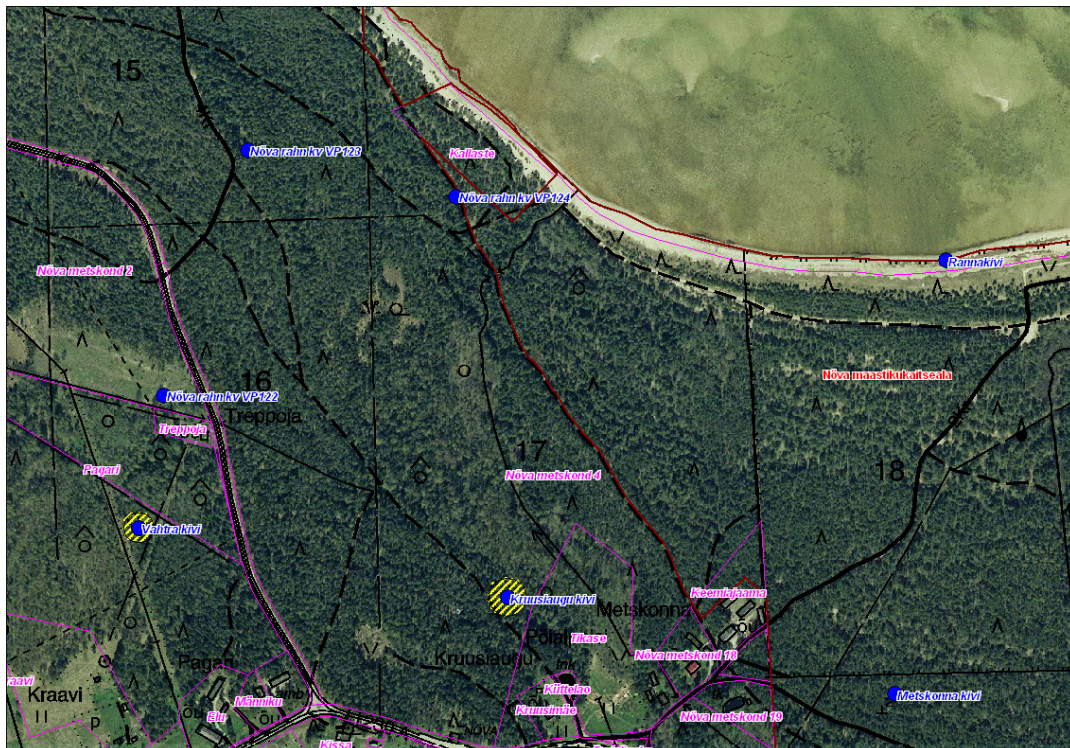
Hinnang:

Kvartalil VP123 asuvad rändrahnud ei oma tähelepanuväärseid mõõtmeid ega muid omadusi, seetõttu ei vääri need riikliku kaitse alla võtmist.

Ettepanek:

Mitte võtta kvartalil VP123 asuvat kivi riikliku kaitse alla. Küll aga tuleks rahnud ning neid iseloomustavad andmed kanda Ürglooduse raamatusse. Juhul kui kohalik omavalitsus leiab, et kivi väärib siiski kaitset, võib kohalik omavalitsus selle võtta kohaliku kaitse alla.

Kaart

Nõva rahn kv VP 123

Läheduses leiduvad rahnud

Objekti nimi: Nõva rahn kvartalil VP124

Asukoht: Lääne maakond, Nõva vald, Nõva külas

Maaomand: Rahn asub Nõva metskond 4 (53101:001:0595) maaüksusel, riigimaal

Kirjeldus

Kivi asub riigimetsas kvartal VP124 eraldisel 1, pinnastee ääres. Kivi mõõtmed MTÜ Peraküla Kompass andmetel on: kõrgus 1,3 ja ümbermõõt 9,3 meetrit.

Hinnang:

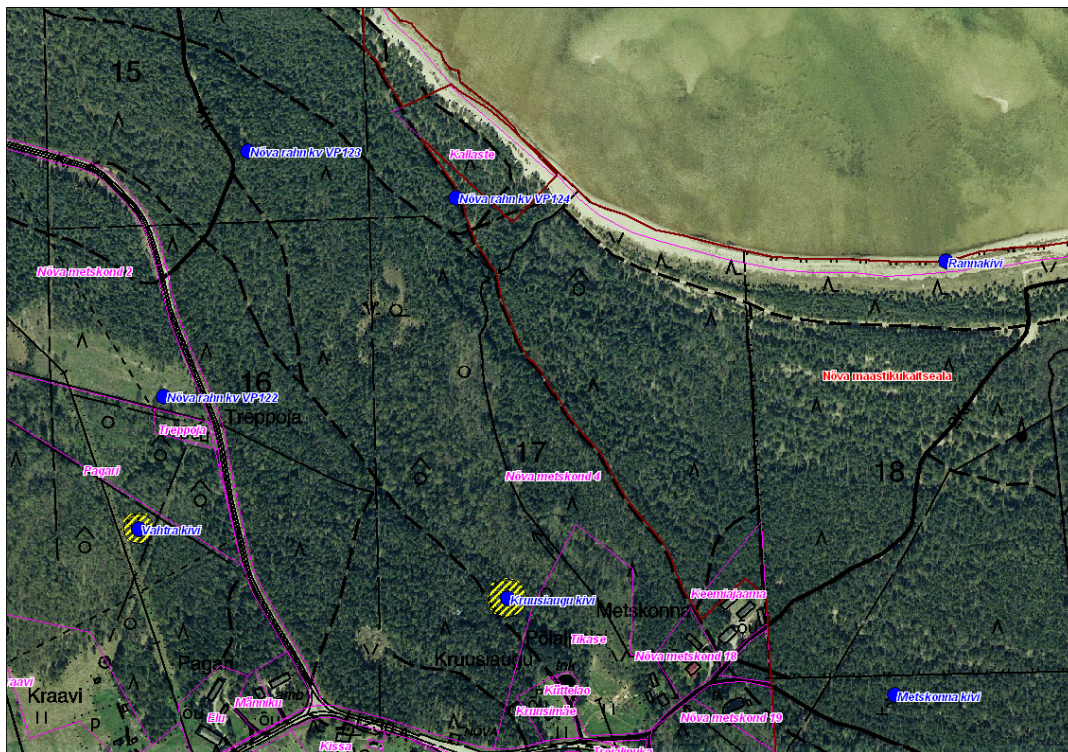
Kvartalil VP124 asuv rändrahn ei oma tähelepanuväärseid mõõtmeid ega muid omadusi, seetõttu ei vääri see riikliku kaitse alla võtmist.

Ettepanek:

Mitte võtta kvartalil VP124 asuvat kivi riikliku kaitse alla. Küll aga tuleks rahn ning seda iseloomustavad andmed kanda Ürglooduse raamatusse.

Juhul kui kohalik omavalitsus leiab, et kivi väärib siiski kaitset, võib kohalik omavalitsus selle võtta kohaliku kaitse alla.

Kaart

Kvartalil VP124 asuv rändrahn

Objekti nimi: Nõva rahn kvartalil VP122 (Treppoja kivi)

Asukoht: Lääne maakond, Nõva vald, Rannakülas

Maaomand: Rahn asub Nõva metskond 2 (53101:001:0591) maaüksusel, riigimaal

Kirjeldus

Kivi asub riigimetsa kvartal VP122 eraldisel 14, kus mõned aastad tagasi on tehtud lageraie. Kuna kivi asub Treppoja talu lähedal võiks kivi nimena kasutada ka Treppoja kivi. Kivi mõõtmed MTÜ Peraküla Kompass andmetel on: kõrgus 1,2 ja ümbermõõt 9,5 meetrit.

Hinnang:

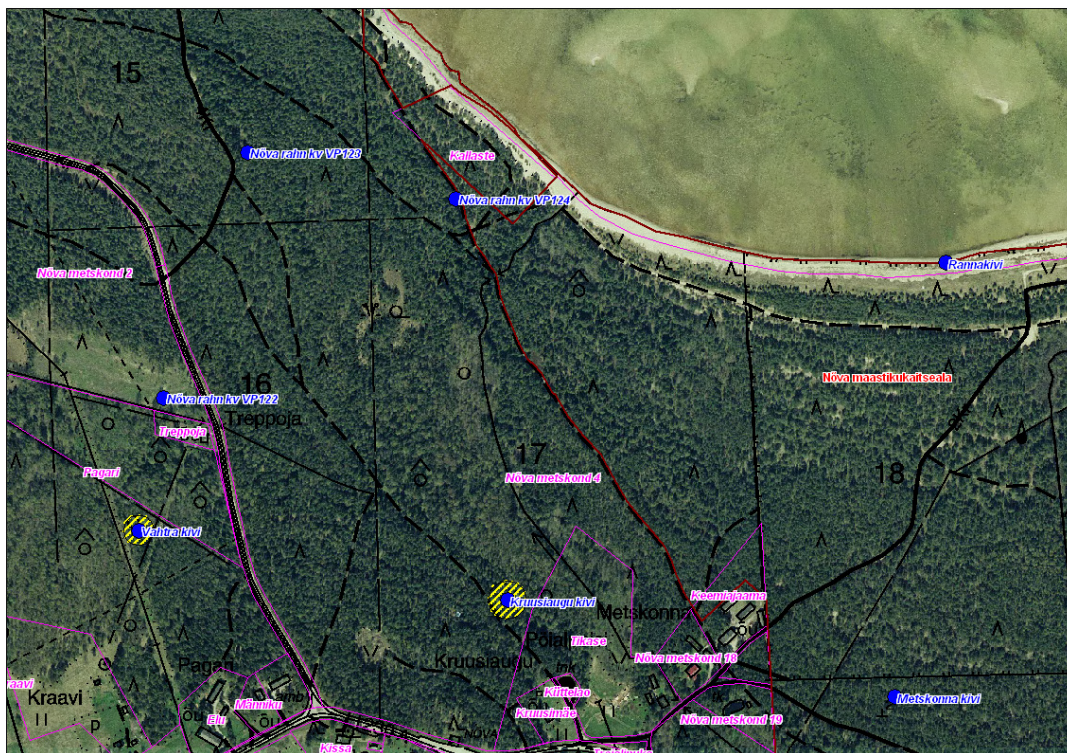
Kvartalil VP122 asuv rändrahn ei oma tähelepanuväärseid mõõtmeid ega muid omadusi, seetõttu ei vääri see riikliku kaitse alla võtmist.

Ettepanek:

Mitte võtta kvartalil VP122 asuvat kivi riikliku kaitse alla. Küll aga tuleks rahn ning seda iseloomustavad andmed kanda Ürglooduse raamatusse.

Juhul kui kohalik omavalitsus leiab, et kivi väärib siiski kaitset, võib kohalik omavalitsus selle võtta kohaliku kaitse alla.

Kaart

Kvartalil VP122 asuv rändrahn (Treppoja kivi)

Objekti nimi: Vahtra kivi (Pagari kivi)

Asukoht: Lääne maakond, Nõva vald, Nõva külas

Maaomand: Rahn asub katastrisse kandmata riigimaal, endise Vahtra talu maal

Kirjeldus

Kivi asub endise Vahtra talu maal. Kivi nimeks võiks seega olla Vahtra kivi või siis kaasajal lähedal asuva Pagari talu järgi Pagari kivi. Kivi asub kahe elektri liini vahele jäävas metsas. Kivile on kantud väeviga tähis.

Kivi mõõtmed MTÜ Peraküla Kompass andmetel on kõrgus 2,6 ja ümbermõõt 18,3 meetrit.

Hinnang:

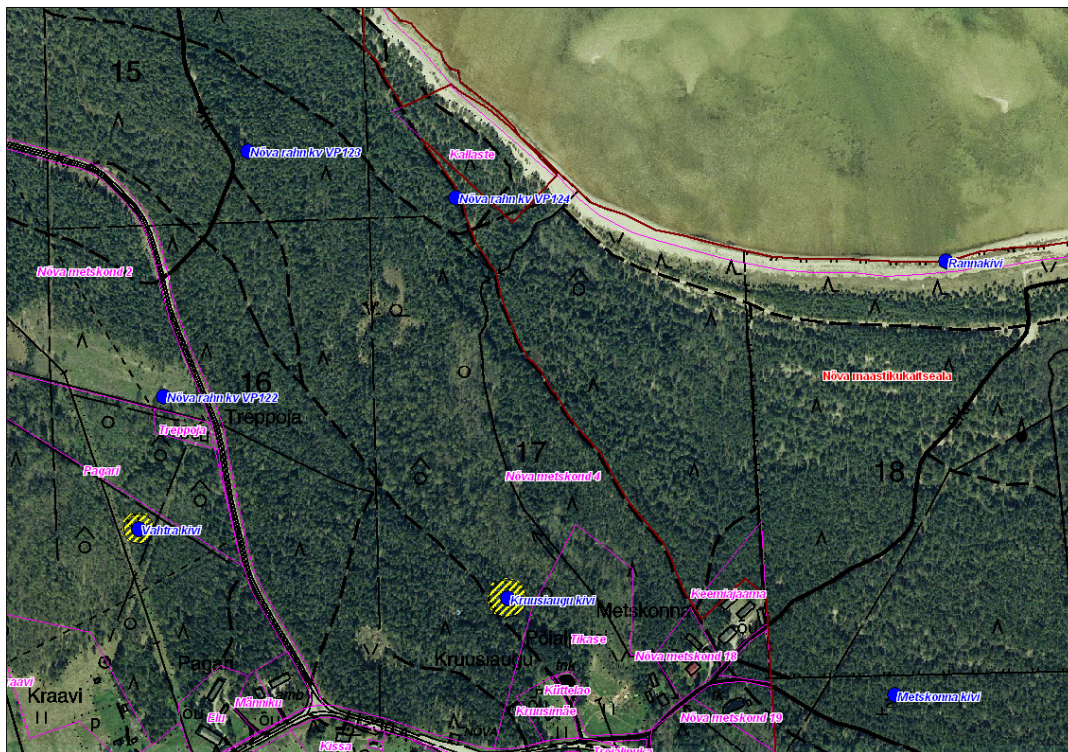
Vahtra rändrahn on tähelepanuväärsete mõõtmetega ja väärib riikliku kaitse alla võtmist.

Ettepanek:

Võtta Vahtra kivi riikliku kaitse alla. Kaitsevööndi ulatuseks määrata 25 meetrit, samas ulatuks piiranguvöönd elektriliinide trassideni.

Samuti tuleks rahn ning seda iseloomustavad andmed kanda Ürglooduse raamatusse.

Kaart

Vahtra kivi (vaade põhja suunast)

Vahtra kivi (vaade lõuna suunast)

Objekti nimi: Rannakivi

Asukoht: Lääne maakond, Nõva vald, Nõva külas

Maaomand: Rahn asub katastrisse kandmata riigimaal, Keibu lahe rannas

Kirjeldus

Madal kivi asub Keibu lahe rannas ja on kõrge rannataimestiku tõttu eemalt mitte märgatav. Kivi mõõtmed MTÜ Peraküla Kompass andmetel on kõrgus 0,8 ja ümbermõõt 15,4 meetrit.

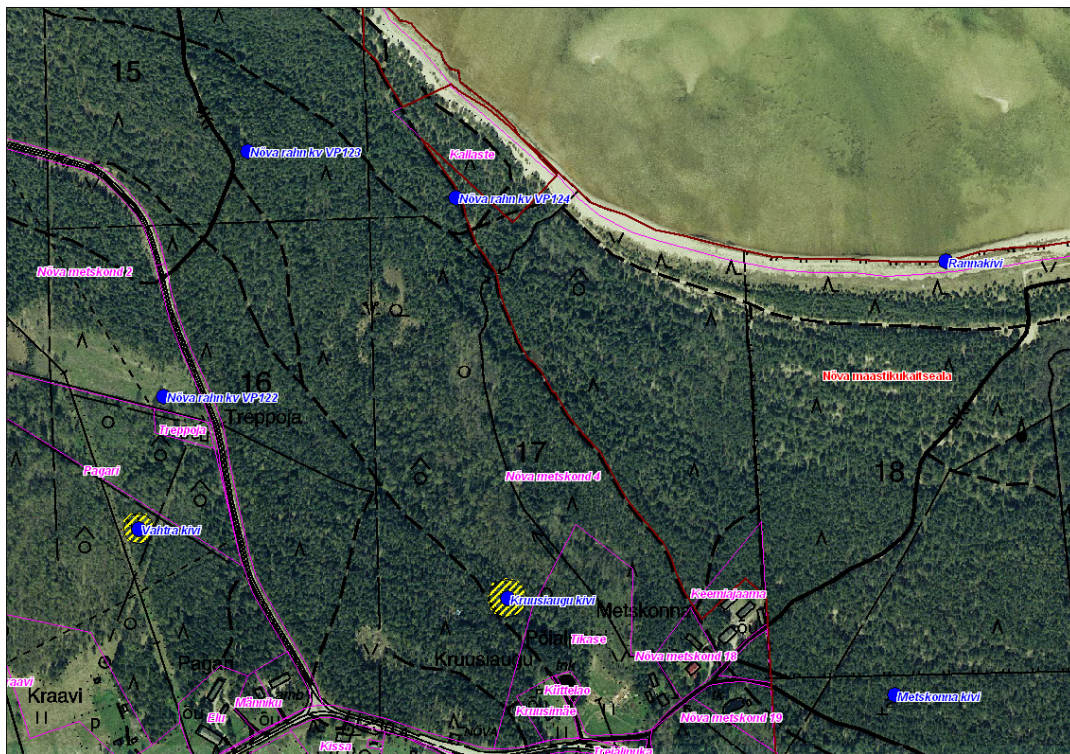
Hinnang:

Rannakivi on küll omapärane madal lai kivi, kuid mitte siiski niivõrd tähelepanuväärne, et vääriks üksikobjektina riikliku kaitse alla võtmist. Liiatigi asub Rannakivi Nõva maastikukaitsealal. Seeläbi peaks kivi ohustavaid tegureid olema võimalik kaitseala kaitsekorra abil välistada.

Ettepanek:

Mitte võtta Rannakivi üksikobjektina riikliku kaitse alla.
Samas tuleks rahn ning seda iseloomustavad andmed kanda Ürglooduse raamatusse.

Kaart

Rannakivi

Objekti nimi: Metskonna kivi

Asukoht: Lääne maakond, Nõva vald, Nõva külas

Maaomand: Rahn asub Nõva metskond 4 (53101:001:0595) maaüksusel, riigimaal

Kirjeldus

Kivi asub kvartal VP147 eraldisel 1, hõredas männikus. Kivi mõõtmed MTÜ Peraküla Kompass andmetel on kõrgus 2 ja ümbermõõt 21,7 meetrit.

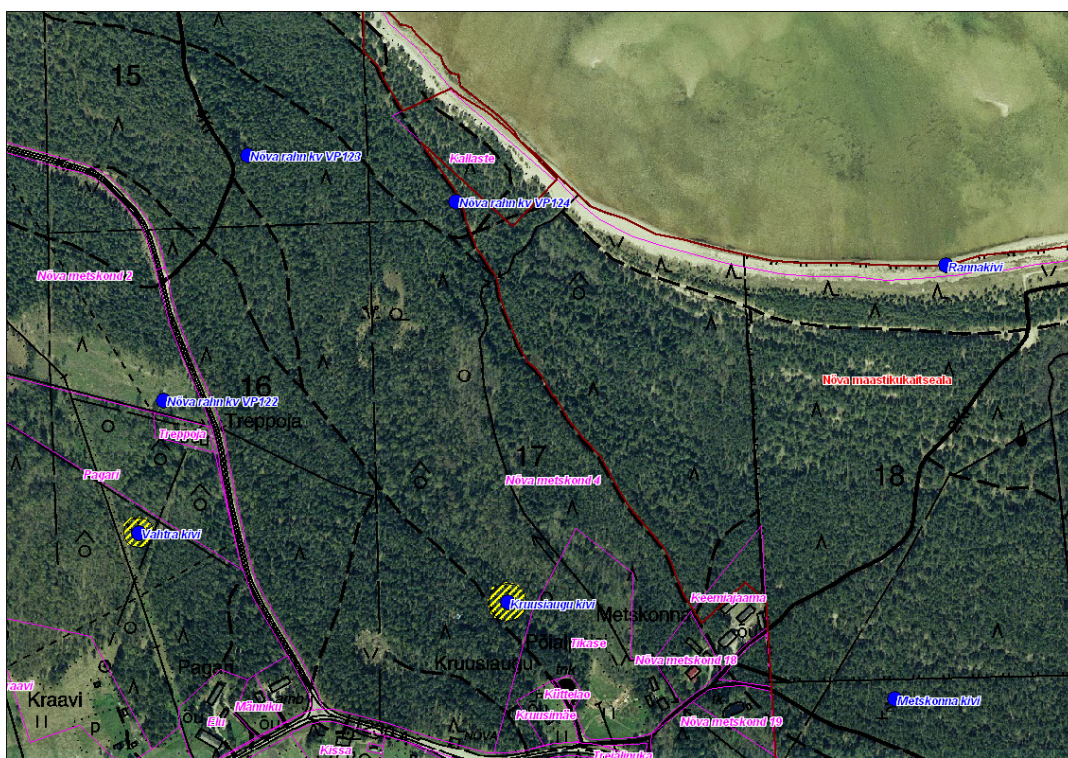
Hinnang:

Metskonna kivi tähelepanuväärsete mõõtmetega, hästi vaadeldav ning ka juba praegu sageli külastatav koht. Kivi väärib riikliku kaitse alla võtmist.

Ettepanek:

Võtta Metskonna kivi riikliku kaitse alla. Kuna Metskonnakivi asub Nõva maastikukaitsealal, siis ei ole vajalik kaitsevööndit kehtestada. Seega piiranguvööndi ulatuseks kinnitada 0 meetrit. Samuti tuleks rahn ning seda iseloomustavad andmed kanda Ürglooduse raamatusse.

Kaart

Metskonna kivi (vaade lääne suunast)

Metskonna kivi (vaade ida suunast)

Objekti nimi: Kruusiaugu kivi

Asukoht: Lääne maakond, Nõva vald, Nõva külas

Maaomand: Rahn asub Nõva metskond 4 (53101:001:0595) maaüksusel, riigimaal

Kirjeldus

Kivi asub kvartal VP124 eraldiste 21 ja 24 piiril, pinnastee ääres. Kivile on kantud väeviga tähis. Kivi mõõtmed MTÜ Peraküla Kompass andmetel on kõrgus 3,0 ja ümbermõõt 14,0 meetrit.

Hinnang:

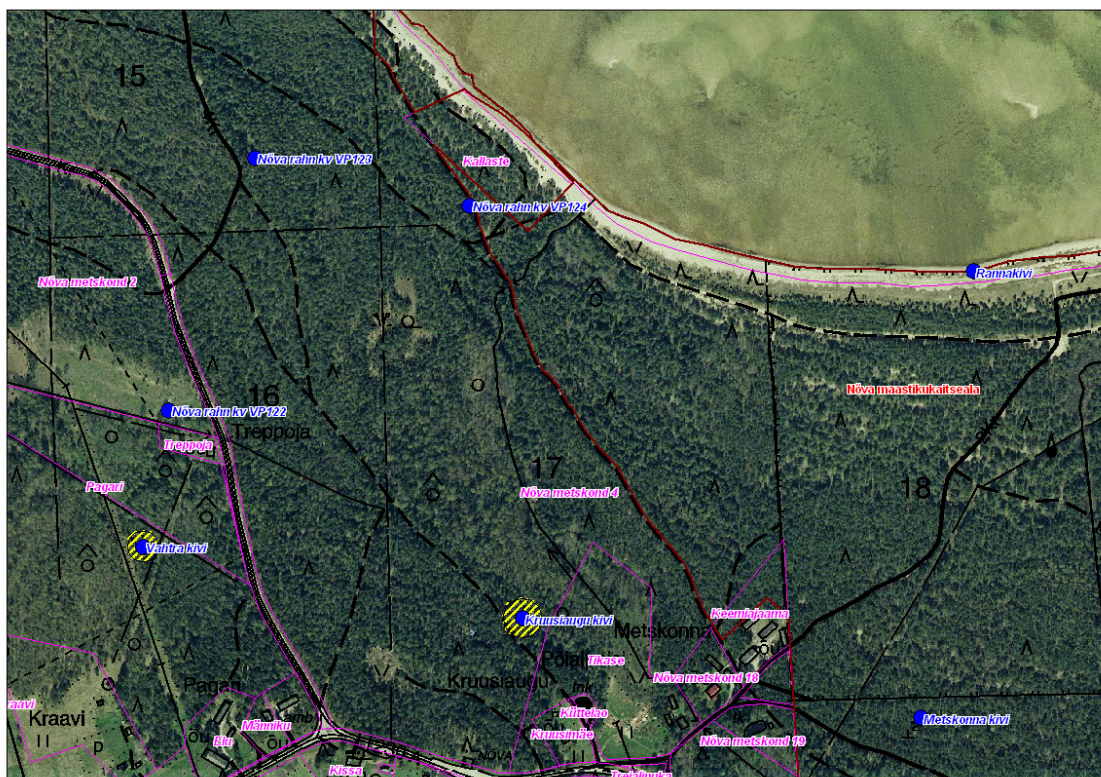
Kruusiaugu rändrahn on tähelepanuväärsete mõõtmetega ja väärib riikliku kaitse alla võtmist.

Ettepanek:

Võtta Kruusiaugu kivi riikliku kaitse alla. Määrata piiranguvööndi ulatuseks 25 meetrit. Samuti tuleks rahn ning seda iseloomustavad andmed kanda Ürglooduse raamatusse.

Ettepanekus on kivi nimetatud Kruusaaugu kiviks, aga kuna paikkonna nimeks on Kruusiaugu, siis on ka kivile sobivamaks nimeks Kruusiaugu kivi.

Kaart

Kruusiaugukivi

MTÜ Peraküla kompass ettepanek

Objekti nimi: Kahe kase bretša

Asukoht: Lääne maakond, Noarootsi vallas Dirhami/Derhamn külas.

Maaomand: Rahn asub Riguldi metskond 4 (52001:001:1183) maaüksusel, riigimaal

Kirjeldus

Kivi asub kvartal VP015 eraldisel 9, hõredas männikus. Samas läheduses leidub veel paar üle 2 meetri kõrgust rahnu ning ligi 10 ha suurusel alal kivikülv
Kahe kase bretša mõõtmed MTÜ Peraküla Kompass andmetel on kõrgus 2,8 ja ümbermõõt 18,0 meetrit. Neugrundbretšal kasvab kaks kaske.

Hinnang:

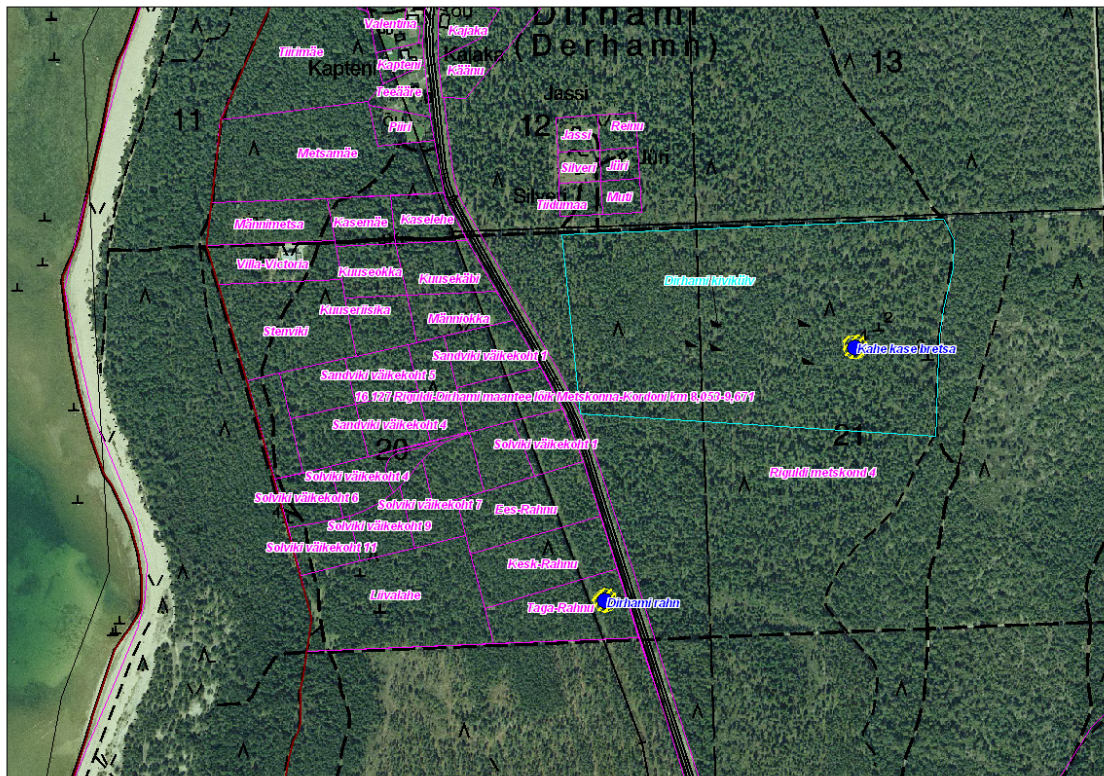
Neugrundbretša on tähelepanuväärsete mõõtmetega ja väärib riikliku kaitse alla võtmist.

Ettepanek:

Võtta neugrundbretša rahn riikliku kaitse alla. Määrata piiranguvööndi ulatuseks 25 meetrit. Samuti tuleks rahn ja läheduses asuv kivikülv (Dirhami kivikülv) ning neid iseloomustavad andmed kanda Ürglooduse raamatusse.

Kuigi rahnu nimi on tuletatud praegu rahnul kasvava kahe kase järgi, mis tõenäoliselt mõne aja pärast vee puuduse tõttu kuivavad, ei oska hetkel ka sobivamat nime pakkuda. Ürglooduse raamatusse kantud Dirhami rahn, mis on samuti neugrundbretša rahn, asub samas lähedal teisel pool Dirhami teed Taga-Rahnu (52001:001:0618) maaüksusel, eramaal. Kuigi nimetatud rahnu kaitse alla võtmise kohta on tehtud ettepanek juba Ürglooduse raamatus, ei ole seda siiani tehtud. Seda tuleks praegu kindlasti teha, sest rahnu ohustab kinnisvaraarendus. Rahn asub Paarikümne meetri kaugusel Riguldi-Dirhami tee ja elektriliini vahel. Et rahnu kaitset ja vaadeldavust tagada tuleks selle piiranguvööndi ulatuseks määrata tee ja elektri liini vaheline ala.

Kaart

Kahe kase bretša (Arne Kivistiku foto)

Dirhami kivikülv (Arne Kivistiku foto)

Üks suurematest rahnudest Kahe kase bretsša lähedal

Uute objektide kaitse alla võtmisega kaasnevad kulutused

Ettepanekutes käsitletud 14 üksikobjektist osutus riiklikul tasemel kaitset väärivateks objektideks 10. Rannaküla neugrundbretšade kogumid on nii suurel alal, et neid ei saa käsitleda üksikobjektidena vaid kaitsealana. Otstarbekas on bretšade alad liita Nõva maastikukaitsealaga. Samas hõlmavad bretšade alad vaid madalaveelist rannikumerd ning riigi omanduses olevat kitsast rannariba. Ka Liivanina kivid asuvad peamiselt vees ja vaid madala vee seisuga võib mõnele neist kuiva jalaga ligi pääseda.

Kõik ülejäänud ettepanekutes käsitletud kivid, asuvad kas riigimetsamaal või katastrisse kandmata riigi omanduses oleval maal. Seega nende objektide kaitse alla võtmisega eraomandile kitsendusi ega piiranguid ei kaasne. Pealegi on kõikide kaitse alla võetavate objektide kaitsevööndite ulatus maismaal kokku vaid veidi üle 1 ha.

Vaid Dirhami rahn asub kinnisvara arenduspiirkonnas eramaal. Samas asub rahn maantee ja elektriliini vahelises metsas. Ka maaomanikul oleks mõistlik antud mets säilitada, et takistada (leevendada) müra ja muu saaste jõudmist tulevasele õuealale. Piiranguvööndi pindala on 0,2 ha.

Ainsad kulutused, mis antud objektide kaitse alla võtmisega kaasnevad on objektide tähistamise ja aeg-ajalt nende ümbruse hooldamisega seotud kulutused.

Sotsiaalmajanduslikus mõttes nende objektide kaitse alla võtmine probleeme ei tohiks tekitada, küll aga võimaldab osade kaitse alla võetavate objektide tutvustamine ja lülitamine loodusturismi programmidesse tuua piirkonda täiendavaid huvilisi.